

LISA 2

KINNITATUD

SA Eesti Teadusagentuuri juhatuse 29.11.2022

käskkirjaga nr 1.1-4/22/155

Tagasipöörduva teadlase toetuse taotluste hindamisjuhend 2023. a

1. Reguleerimisala

- 1.1. Käesoleva hindamisjuhendiga kehtestatakse tagasipöörduva teadlase toetuse taotluste hindamise kriteeriumid ning hindamise ja paremusjärjestuse moodustamise põhimõtted.
- 1.2. Käesolevas juhendis reguleerimata küsimustes on Sihtasutusel Eesti Teadusagentuur (edaspidi *teadusagentuur*) õigus langetada kaalutletud otsuseid, kaasates vajadusel eksperte.

2. Taotluste hindamine

- 2.1. Taotluste hindamine toimub Eesti Teadusinfosüsteemis (edaspidi *ETIS*).
- 2.2. Kõiki taotlusi hinnatakse samade kriteeriumide alusel ning tuginedes samadele menetlusreeglitele, et tagada kõikide taotluste võrdne kohtlemine.
- 2.3. Taotluste lõpliku paremusjärjestuse moodustamisel arvestatakse kogu asjakohast teavet ja võrreldakse taotlusi ühtse paremusjärjestuse kontekstis. Ekspertkomisjon ja hindamisnõukogu võivad taotluste hindamisel kasutada taustamaterjalina tagasipöörduva teadlase bibliomeetriliste näitajate ülevaadet.
- 2.4. Taotluste hindamine toimub järgmiselt:
 - 2.4.1. Ekspertkomisjon määrab igale taotlusele oma liikmete hulgast vastutava eksperti, kes otsib taotlusele retsensente;
 - 2.4.2. igat taotlust hindab vähemalt kaks sõltumatut retsensenti, kes koostavad retsensioonid, milles annavad taotlusele hinded ja põhjendavad neid;
 - 2.4.3. vastutav ekspert koostab retsensioonidele tuginedes taotluse koondhinnangu. Retsensioonides antud hinded ja nende põhjendused ei ole koondhinnangu koostamisel siduvad;
 - 2.4.4. ekspertkomisjon kinnitab igale taotlusele koondhinnangu;
 - 2.4.5. hindamisnõukogu kinnitab igale taotlusele lõpphinnangu, võttes aluseks ekspertkomisjoni koondhinnangu, kuid see ei ole hindamisnõukogule siduv, ning kinnitab taotluste ühtse paremusjärjestuse;
 - 2.4.6. Võrdse punktisummaga taotluste paremusjärjestusse seadmisel lähtub hindamisnõukogu punktis 4.3 kirjeldatud põhimõtetest.

3. Hindamiskriteeriumid ja hindamisskaala

3.1. Hindamiskriteeriumid

Taotluste hindamisel lähtutakse järgmistest hindamiskriteeriumidest ning hindeid tuleb põhjendada. Põhjendamisel lähtutakse alakriteeriumidest (punktid 1.1, 1.2 jne).

Kriteerium	Alakriteeriumid	Hindeskaala
<p>1. Uurimisprojekti teaduslik põhjendus, sh originaalsus ja idee asjakohasus, potentsiaalne panus uurimisvaldkonna arengusse; eesmärkide selgus ja ambitsioonikus</p>	<p>1.1. Kuivõrd selge ja põhjendatud on projekti eesmärk? 1.2. Kuivõrd asjakohased on taotluses määratletud uurimisküsimused ja/või (v.a põhjendatud erandjuhtudel) hüpoteesid? 1.3. Kui ambitsioonikad on projekti eesmärgid? 1.4. Milline on projekti panus uurimisvaldkonna arengusse? 1.5. Millist lisandväärtust pakub taotlus uurimisvaldkonna senise arenguga võrreldes? 1.6. Mil määral on projektiidee uurimisvaldkonna kontekstis originaalne ja/või relevantne? 1.7. Teised esile tõstmist vääriavad tähelepanekud.</p>	<p>1 kuni 5</p>
<p>2. Uurimisprojekti teostatavus (tööplaan, riskianalüüs), sh meetodid, ressursid ja taristu</p>	<p>2.1. Kui sobivad ja asjakohased on kavandatud uurimismeetodid? 2.2. Kui läbimõeldud ja eesmärgipärane on tööplaan ning ülesannete jaotus? 2.3. Kui hästi on teadvustatud võimalikke teaduslikke või metodoloogilisi probleemvaldkondi ning kirjeldatud riskide maandamise meetmeid ja varuplaani? 2.4. Mil määral toetab uurimistöö keskkond, sh teadustaristu, kavandatud projekti eesmärkide saavutamist? 2.5. Teised esile tõstmist vääriavad tähelepanekud.</p>	<p>1 kuni 5</p>
<p>3. Tagasipöörduva teadlase pädevus ja potentsiaal, sh tema viimase 10 aasta teadustegevus</p>	<p>3.1. Milline on tagasipöörduva teadlase teadussaavutuste tase viimasel 10 aastal? 3.2. Kui sobiv on kavandatud projekti edukaks elluviimiseks tagasipöörduva teadlase teaduslik pädevus ja senine uurimistöö (nt järeldoktorantuur või sellega võrreldav teadustöö) kogemus, riiklikes ja/või rahvusvahelistes uurimisprojektides osalemine (võttes arvesse seda, et tagasipöörduval teadlasel ei pea olema varasemat uurimiserühma juhtimise ega juhendamise kogemust)? 3.3. Kui hästi ja piisavalt on tagasipöörduv teadlane kavandanud projektis tegevusi oma edasise teadlaskarjääri arendamiseks ning edukaks rühmajuhiks kujunemiseks (erialaste ja ülekantavate pädevuste arendamine, koolitused, rühma liikmete, sh doktorantide juhendamine, sektoritevaheline koostöö jne)?</p>	<p>1 kuni 5</p>

	3.4. Teised esile tõstmist väärivad tähelepanekud.	
4. Teaduseetika , sh uurimisprojekti elluviimisega kaasnevad võimalikud eetilised riskid; asjaomase eetikakomitee läbivaatust või kooskõlastust vajavate uurimismeetodite kasutamine (vastava kooskõlastuse vajadust kontrollib eksperdikomisjon); uurimustöö puutumus Nagoya protokolliga	4.1. Kas taotluses on piisavalt, hoolikalt ja asjakohaselt hinnatud seda, kas projektis tõstatuvad teaduseetika küsimused (nt inimeste osaluse ja loomadega seotud küsimused; soolise, vanuselise, kultuurilise jmt mitmekesisuse küsimused; poliitilised, usulised, ühiskondlikud, ajaloolised ja teised tundlikud teemad; loodusliku mitmekesisuse säilitamine, keskkonnavaline sekkumine jne)? 4.2. Kas taotluses on kirjeldatud tegevuskava, millest juhendatakse teaduseetika juriidiliste nõuete tagamisel (nt eetikakomitee kooskõlastus, konkreetsed uuringuprotokollid jne) ja selgitatud, kuidas neid nõudeid projekti jooksul täidetakse? 4.3. Kas taotluses on piisavalt, hoolikalt ja asjakohaselt käsitletud võimalikke teaduseetikaga seotud riske, mis võivad projekti jooksul tekkida (nt tõendid ja autorsuse küsimused, andmete ja intellektuaalomandi omandiõigus jne)? 4.4. Teised esile tõstmist väärivad tähelepanekud.	0 või 1
5. Teadusandmete haldamine , sh teadusandmete loomise, kogumise, haldamise, säilitamise ja kaitsmisega seotud küsimused; kas teadusandmeid jagatakse või tehakse avalikult kasutatavaks ja mil viisil	5.1. Kas taotluses on piisavalt, hoolikalt ja asjakohaselt kirjeldatud teadusandmete haldamisega seotud küsimusi, sh teadusandmete säilitamist ja varundamist, kaitsmist, andmetega seotud õiguste küsimusi, (asutusesiseseid) avaandmete reegleid jne? 5.2. Kas taotluses on kirjeldatud tegevuskava, millest juhendatakse andmehalduse juriidiliste nõuete tagamisel (nt tundlike või eriliiki andmete kogumine, haldamine, säilitamine ja hävitamine; valdkonnaspetsiifilised andmekaitse nõuded jne) ja selgitatud, kuidas neid nõudeid projekti jooksul täidetakse? 5.3. Teised esile tõstmist väärivad tähelepanekud.	0 või 1
6. Olulisus Eesti kultuurile, ühiskonnale ja/või majandusele <i>Seda kriteeriumi hindavad ainult eksperdikomisjon ja hindamisnõukogu.</i>	6.1. Kui konkreetselt ja asjakohaselt on taotluses kirjeldatud uute teadmiste vajalikkust, sh projekti teadusvälist olulisust Eestile, lähtudes „Eesti 2035“ strateegiast (arvestades uurimissuuna ja -teema spetsiifikat)? 6.2. Kui olulised on projekti eeldatavad tulemused Eesti kultuurile, ühiskonnale ja/või majandusele? Tulenevalt uurimissuuna ja/või teema spetsiifikast sõltub olulisuse määr vastusest ühele või mitmele järgnevatest küsimusest:	1 kuni 5

	<ul style="list-style-type: none"> • Kas projekti tulemused võivad parandada ühiskonna heaolu, sotsiaalset sidusust ja/või (küber)julgeolekut? • Kas projekt käsitleb olulisi aktuaalseid väljakutseid (sh sotsiaalsed ja kultuurilised probleemid) siseriiklikult ja/või rahvusvaheliselt? • Kas projekti tulemused võivad aidata lahendada olulisi keskkonnavalaseid väljakutseid? • Kas projekti tulemused võivad anda tõeke muutusteks poliitikas, standardites, strateegilises planeerimises, suunistes, teenustes, käitumises jne? • Kas projekt aitab tihendada sektoritevahelist koostööd ja teadmussiiret (nt viiakse ellu koostöös Eesti TA-asutuste ja/või riigiasutuste ja/või ettevõtetega)? • Kas projekt aitab kaasa teadusvälisele innovatsioonile, sh soodustab teadusmahukat ettevõtlust? • Kas projekt võib olla mõjukas või oluline viisil, mida pole eespool mainitud (täpsustada)? <p>6.3. Kui hästi on kavandatud ja läbi mõeldud uurimistöö tutvustamisega seotud tegevused (uurimistöö tulemuste levitamist avalikkuses väljaspool teadusringkondi)?</p> <p>6.4. Teised esile tõstmist vääriivad tähelepanekud.</p>	
--	---	--

3.2. Hindamisskaalad ja lõpliku punktisumma kujunemine

3.2.1. Üheksaastmelist eristavat hindamisskaalat kasutatakse 1., 2., 3. ja 6. kriteeriumi hindamisel:

- suurepärane (5);
- väga hea-suurepärane (4,5);
- väga hea (4);
- hea-väga hea (3,5);
- hea (3);
- rahuldav-hea (2,5);
- rahuldav (2);
- mitterahuldav-rahuldav (1,5);
- mitterahuldav (1).

3.2.2. Kaheastmelist eristavat hindamisskaalat kasutatakse 4. ja 5. kriteeriumi hindamisel:

- sobiv (1);
- mittesobiv (0).

3.2.3. Hinnete tõlgendus 1., 2., 3. ja 6. kriteeriumis:

Mitterahuldav (1) – taotluses on hindamiskriteeriumide mitmeid aspekte käsitletud ebapiisavalt ja/või selles on tõsiseid nõrkusi.

Rahuldav (2) – taotluses on hindamiskriteeriumide enamik aspekte käsitletud väga üldiselt ning selles esineb märkimisväärseid nõrkusi. Taotluse parandamiseks oleks vaja olulisi muudatusi ja täpsustusi.

Hea (3) – taotluses on hindamiskriteeriumide enamik olulisi aspekte käsitletud hästi, ent esineb mitmeid puudusi. Mitmed olulised aspektid vajanuks põhjalikumat ja selgemat käsitlemist. Korralik, ent mitmete küsitavustega uurimisprojekt.

Väga hea (4) – taotluses on hindamiskriteeriumide enamik olulisi aspekte käsitletud väga hästi ning võib esineda vaid üksikuid puudusi või küsitavusi. Soovitavad oleksid vähesed muudatused ja täpsustused. Taotlus on rahvusvahelises võrdluses konkurentsivõimeline.

Suurepärane (5) – taotlus on silmapaistvalt hästi koostatud ning vastab hindamiskriteeriumide kõikidele alakriteeriumidele parimal võimalikul moel. Taotlus on rahvusvahelises võrdluses konkurentsivõimeline. Erakordselt tugev taotlus kõigis selle aspektides. Suurepärane hinne on erakordne ning vajab sellisena eraldi põhjendamist.

3.2.4. Hinnete tõlgendus 4. ja 5. kriteeriumis:

Sobiv (1) – puudusi ei esine; esineb mõningaid puudusi või küsitavusi; projekti elluviimisel on vaja täita teatud tingimused (põhjenduse lisamine on kohustuslik).

Mittesobiv (0) – esineb väga olulisi puudusi mille kõrvaldamine eeldaks projekti väga suures mahus täielikku ümberkujundamist (põhjenduse lisamine on kohustuslik).

3.2.5. Lõpliku punktisumma saamiseks summeeritakse kriteeriumide hinded. Lõplik punktisumma võib olla 4 kuni 22.

3.3. Lävend

Taotluste hindamisel kasutatakse kvalifitseerumislävendit.

Kriteeriumide 1, 2, 3 ja 6 kvalifitseerumislävend on 3 punkti (hea). Kriteeriumide 4, ja 5 kvalifitseerumislävend 1 punkt (sobiv). Kui taotlus jääb alla lävendi, ei kvalifitseeru see rahastamisele. Kui taotlus ei ületa 80% maksimaalsest lõplikust punktisummast, jäetakse taotlus rahuldamata.

4. Kokkuvõtva hinnangu andmine ja paremusjärjestuse moodustamine

Selle osa täidab hindamisnõukogu.

- 4.1. Hindamisnõukogu koostab igale taotlusele kokkuvõtva hinnangu, milles toob välja taotluse lõpliku punktisumma ning selle kujunemise aluseks olnud olulisemad tugevused ja puudused.
- 4.2. Tuginedes taotlustele antud lõplikele punktisummadele, moodustab hindamisnõukogu taotluste ühtse paremusjärjestuse.
- 4.3. Juhul, kui taotlusvooru eelarvest ei ole võimalik rahuldada kõiki lävendi ületanud taotlusi, lähtub hindamisnõukogu rahastusettepaneku tegemisel järgmistest põhimõtetest:
 - 4.3.1. taotlused rahuldatakse paremusjärjestuse alusel;
 - 4.3.2. võrdse punktisummaga taotlused seatakse paremusjärjestusse vastavalt hindamiskriteeriumides antud hinnete, lähtudes järgmisest hindamiskriteeriumide järjekorrast: 3, 1, 2 ja 6;
 - 4.3.3. taotlused, mis jäävad võrdsele positsioonile pärast punktis 4.3.2 kirjeldatud tegevust, seatakse paremusjärjestusse, eelistades taotlusi, millega tuuakse Eestisse teadlane, kes on eelnevalt saanud Eesti riigieelarvest rahastatud toetuse välisriigis järel doktorantuuri läbimiseks;
 - 4.3.4. taotlused, mis jäävad võrdsele positsioonile pärast punktis 4.3.3 kirjeldatud tegevust, seatakse paremusjärjestusse, eelistades taotlusi, milles on tagasipöörduv teadlane temast paremusjärjestuses eespool olevate tagasipöörduva teadlaste seas vähem esindatud soo esindaja;
 - 4.3.5. taotlused, mis jäävad võrdsele positsioonile pärast punktis 4.3.4 kirjeldatud tegevust, seatakse paremusjärjestusse, eelistades taotlusi, mille (alam)valdkond on paremusjärjestuses eespool olevate taotluste seas vähem esindatud;
 - 4.3.6. taotlused, mis jäävad võrdsele positsioonile pärast punktis 4.3.5 kirjeldatud tegevust ning kuuluvad rahuldatavate taotluste hulka, seatakse paremusjärjestusse loosimise teel teadusagentuuri kehtestatud korras.